

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	24 S.A. 2551	18	6371	5

ร้อยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๐

วัดกานโถมวัดเก่าแก่ ของเวียงกุมกาม

ตาม

ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของวัดกานโถมหรือวัดช้างค้ำไว้ดังนี้ ในสมัยพระเจ้ามังรายมหาราชยังครองเวียงกุมกามอยู่ คือประมาณปีพ.ศ.1831 ได้มีพระเถระชาวลังกาจำนวน 5 รูป ซึ่งนำโดยพระมหากัสสปะ ได้จาริกมาจากกรุงสุโขทัยขึ้นไปจนถึงเวียงกุมกามบำเพ็ญสมณธรรมอยู่ที่ต้นมะเดื่อใหญ่

เมื่อพระเจ้ามังรายมหาราชทรงทราบ พระองค์ก็ได้เสด็จไปนมัสการพระเถระ แล้วทรงสนทนาธรรมกับพระมหาเถระ พระมหาเถระเจ้าได้ถวายพระธรรมเทศนาเรื่อง “ปฏิจจสุตตะ” คือชาดกที่เกี่ยวกับอนิจจังของการต่อพระหัตถ์พระพุทธรูป เมื่อพระเจ้ามังรายได้สดับฟังก็เกิดความ

เลื่อมใสศรัทธาเป็นอย่างมาก จึงโปรดให้สร้างพระอารามถวายแก่พระเถระ ขณะเดียวกันพระองค์ทรงหล่อพระพุทธรูปสำริดขึ้น 5 องค์ เป็นพระนั่ง 3 องค์และพระยืน 2 องค์ โดยมีองค์หนึ่งสูงใหญ่เท่าพระองค์จริงของพระเจ้ามังรายมหาราช สำหรับพระพุทธรูปองค์นี้นั้นเท่าที่สืบค้นทราบได้ใน

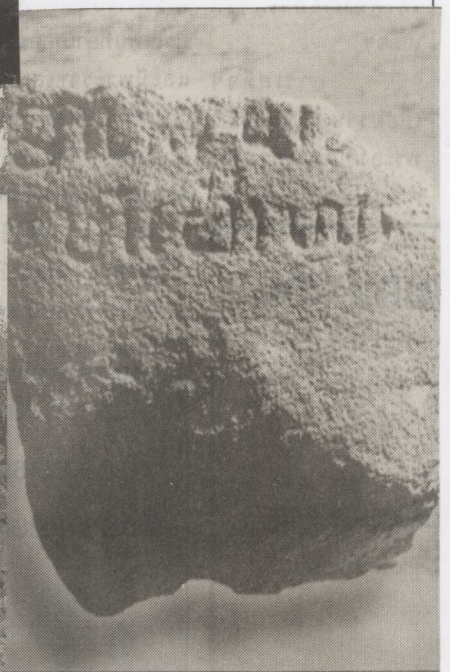
ปัจจุบันมีเพียง 1 องค์เท่านั้นคือ พระประธานที่ประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถวัดช้างค้ำ ส่วนพระพุทธรูปยืน 1 องค์นั้น ปัจจุบันยังประดิษฐานอยู่ในมณฑปวัดพระเจ้ามังราย (วัดกัลลาคอด หรือ วัดคานคอด)

หลังจากที่พระเจ้ามังรายมหาราชได้สร้างพระอารามและหล่อพระพุทธรูปทองสำริดแล้ว ก็พอได้เวลานั้นพระองค์ท่านกำลังทรงเตรียมการจะกรีธาทัพเสด็จไปตีเมืองรามัญ (เมืองมอญ หรือ เมืองหงสาวดี) แต่ก่อนที่พระองค์จะยกทัพไปนั้น พระองค์ทรงตั้งสัตยาธิษฐานเอาไว้ว่า “หากพระองค์ยกทัพไปตีประเทศรามัญ ในครั้งนี้และได้รับชัยชนะต่อพญารามัญแล้ว กลับมาจะสร้างพระวิหารให้เป็นที่สถิตแก่พระพุทธรูปสำริดทั้ง 5 องค์นั้น” (สันนิษฐานว่าทรงกระทำพิธีบวงสรวงที่ หอพระเจ้ามังราย) พระองค์ทรงยกกองทัพไปทางแม่สะเรียง ข้ามแม่น้ำคงไปถึงแม่น้ำอาสา ตั้งทัพอยู่ที่นั่น ครั้นนั้นพระเจ้าหงสาวดีชื่อ สุตตโสเม รู้ข่าวว่าพระเจ้ามังรายมหาราชมาตั้งทัพอยู่ในแคว้นแดนตน ประกอบกับได้ยินอานุภาพศักดิ์ดาของกองทัพอันกล้าหาญของพระองค์ พระเจ้าสุตตโสเมก็มีความเกรงกลัวไม่คิดจะต่อสู้แต่อย่างใด จึงได้แต่งเสนาอำมาตย์อันเชี่ยวชาญราชสำนักและเครื่องราชบรรณาการออกไป

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	24 S.A. 2551	18	63 71	5

ถวายพระเจ้ามังรายมหาราช ขอเจริญพระราชไมตรีด้วยพร้อมกันนั้นได้ทรงถวายพระราชธิดาองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า “พระนางปายโค” หรือ “ตะละแม่ศรี” ให้เป็นบาทบริจาริกาแด่พระเจ้ามังราย พระเจ้ามังรายมหาราชทรงน้อมรับด้วยไมตรีอันดียิ่ง พระเจ้าสุตตะโสมจึงได้จัดส่งพระราชธิดาพร้อมด้วยข้าทาสชาย หญิง ข้างม้าย่างละ 500 ถวายแด่พระเจ้ามังรายมหาราช พระองค์ทรงรับแล้วเสด็จยกกองทัพกลับเวียงกุมกาม

และได้ทรงอภิเษกพระนางปายโคไว้ในที่พระราชเทวี เมื่อพระเจ้ามังรายมหาราชเสด็จกลับเวียงกุมกามแล้ว พระองค์ได้ทรงโปรดให้ช่างไม้คนโปรดของพระองค์ชื่อ “นายช่างกานโถม” ซึ่งขณะนั้นพระองค์ได้สถาปนาให้เป็น “หมื่นเจตตรา” ออกไปครองเมืองรอย (ได้เปลี่ยนชื่อเป็นเมืองเชียงแสนในเวลาต่อมา) คิดอ่านสร้างพระวิหารขึ้นมา โดยปรังตัวไม้ส่วนต่างๆ ของวิหารจนสำเร็จรูปขึ้นที่เมืองเชียงแสน จากนั้นก็ขนย้ายลงมาสร้างพระวิหารที่เวียงกุมกาม โดยพระเจ้ามังรายมหาราช ทรงโปรดให้ตั้งชื่อพระวิหารตามชื่อของช่างไม้คนโปรดว่า “วิหารกานโถม” ซึ่งปัจจุบันเหลือเพียงซากของวิหารที่หันหน้าลงสู่ทิศตะวันตกของแม่น้ำปิงสายเก่า

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	24 S.A. 2551	18	6371	5

ปี พ.ศ.1833 พระเจ้ามังรายมหาราช

ทรงดำริที่จะยกกองทัพไปตีเมืองพุกาม (เมืองอังวะของพม่า) พระองค์จึงได้ทรงตั้งสัตยาธิษฐานขึ้นว่า “หากพระองค์ทรงมีชัยชนะต่อพระเจ้าอังวะกลับมาแล้วไซ้ พระองค์ก็จักได้สร้างพระเจดีย์ขึ้นที่วัดกานโถม” หลังจากนั้นพระองค์ก็ทรงยกกองทัพไปยังเมืองพุกาม ประเทศพม่า เมื่อพระเจ้าอังวะทราบข่าวศึกก็มีความวิตกและหวั่นไหว จึงได้จัดแต่งตั้งราชทูตอันเชิญพระราชสาสน์และเครื่องราชบรรณาธิการมาถวายพระเจ้ามังราย เพื่อขอเจริญพระราชไมตรีด้วย พระเจ้ามังรายก็ทรงรับไว้ด้วยดีและทรงขอช่างฝีมือต่างๆ จากพุกาม ได้แก่ ช่างทองคำ ช่างเงิน ช่างหล่อ ช่างเหล็กและช่างอื่นๆ อีกมากมาย เมื่อพระเจ้ามังรายยกกองทัพกลับมาพระองค์ก็ทรงแยกย้ายเอาช่างทองคำไปไว้ยังเมืองเชียงตุง เอาช่างหล่อไปไว้ยังเมืองเชียงแสน เอาช่างเหล็กและอื่นๆ ไว้ในเวียงกุมกาม ตั้งแต่นั้นมาวิชาการต่างๆ ก็เจริญขึ้นในล้านนา

เมื่อพระองค์กลับมาถึงเวียงกุมกามแล้ว จึงได้โปรดให้สร้างพระเจดีย์ขึ้นที่วัดกานโถมตามที่ได้ทรงตั้งพระราชปณิธานไว้เมื่อปี พ.ศ.1834 พระเจดีย์ที่ทรงสร้างขึ้นไว้ที่วัดกานโถมนั้น ฐานกว้าง 6 วา สูง 9 วา ทำซุ้มคูหาทั้งสี่ด้าน เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป 2 ชั้น ชั้นล่างไว้พระพุทธรูปนั่ง 4 องค์ ชั้นบนไว้พระพุทธรูปยืน 1 องค์ ชาวบ้านเรียกว่า “เจดีย์วัดกานโถม”

ปัจจุบันวัดนี้ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “วัดช้างค้ำ”

วัดช้างค้ำ เป็นปูชนียสถานที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ เพราะเป็นวัดที่ประดิษฐานพระเจดีย์เป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสำริดนั่งที่หล่อโดยพระเจ้ามังราย และยังเป็นที่สุดิดของต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่ได้ัญเชิญเมล็ดมาจากเมืองลังกาแต่ครั้งโบราณกาลอีกด้วย

นอกจากพระเจดีย์และต้นพระศรีมหาโพธิ์อันศักดิ์สิทธิ์แล้ว ยังมีพระวิหารกานโถมและหอพระเจ้ามังราย ซึ่งเป็นวิหารและหอชุดแต่งบูรณะโดยกรมศิลปากร ดังนั้นจึงถือว่าเป็นโบราณวัตถุที่ควรค่าแก่การไปเยี่ยมชม

จักรพงษ์ คำบุญเรือง
jakpong@chiangmainews.co.th